

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО І ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МИСЛИВСТВА

Викладено методику статистичного аналізу розвитку окремих видів економічної діяльності за показниками національних рахунків на регіональному рівні, виявлено вплив факторів на формування випуску і валової даної вартості

Постановка проблеми. Комплексна діагностика стратегічного курсу розвитку аграрного сектора України передбачає оцінювання його стану за системою показників національних рахунків. У цьому зв'язку успішність функціонування господарюючих систем, і особливо – їх подальша трансформація визначається результатами статистичного аналізу даних щодо випуску сільськогосподарської продукції та створеної доданої вартості на регіональному рівні.

Вивчення показників які характеризують обсяги господарської діяльності аграрного сектора економіки і формування доданої вартості викликає, принаймні, два запитання: перше – наскільки сільське господарство приймає участь у забезпеченні ринку продовольчих ресурсів і розв'язання проблем регіонів щодо їх сталого розвитку; друге – наскільки ефективна державна політика в самофінансуванні аграрного сектора з його специфічними проблемами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження розвитку окремих видів економічної діяльності в регіональному аспекті, як правило, проводяться за показниками простого підсумкового зведення результатів господарської діяльності інституційних одиниць на мікрорівні.

У працях вітчизняних вчених висвітлюються питання оцінки макроекономічних показників розвитку національної економіки [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10].

А тому виникає необхідність в обґрунтуванні можливості використання

системи національних рахунків для діагностики розвитку економіки регіонів щодо окремих видів економічної діяльності, форм власності і організаційно-правових форм господарювання. Це дозволить забезпечити комплексне дослідження сукупності механізмів діяльності всіх секторів економіки певного регіону в порівнянні з іншими регіонами та в цілому по країні.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення стану і розвитку сільського господарства за допомогою статистичного аналізу оприлюднених показників валового регіонального продукту [1].

Для реалізації мети дослідження поставлено і вирішено такі завдання:

– узагальнено проблеми які виявлені за допомогою статистичного аналізу в процесі формування випуску і валової доданої вартості сільського і лісового господарства та мисливства;

– структуровані негативні наслідки діючих економічних інструментів управління на регіональний розвиток сільського господарства;

– визначено шляхи реформування механізмів для побудови ефективної політики забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки на регіональному рівні.

Викладення основного матеріалу. Нині в умовах світового загострення продовольчих проблем, вітчизняна аграрна політика одержує потужний стимул для ринкового розвитку сільського господарства країни. Оцінку регіонального розвитку сільського і лісового господарства та мисливства виходячи з

оприлюднених показників національних рахунків [1] можна здійснювати за результатами дослідження наступних механізмів:

– формування обсягів господарювання інституційних одиниць за випуском об’єктів в динаміці;

– розвитку динаміки за абсолютними величинами показників щодо формування випуском його ефективної складової – валової доданої вартості;

– характеристика інтенсивності ділової активності господарюючих систем в національній економіці;

– еластичності величини ділової активності щодо формування джерел доходів для розвитку населення, держави та інституційних одиниць економіки;

– ефективності ділової активності господарюючих систем щодо створення

доходів персоналу, його соціального захисту, інвестиційно-інноваційного розвитку, формування бюджетів;

– впливу факторів на ділову активність інституційних одиниць та її ефективність.

Випуск продукції сільського господарства в ринковій і неринковій формі є результатом виробничої діяльності інституційних одиниць щодо створення об’єктів нефінансовими корпораціями, сектором загального державного управління і домашніми господарствами.

Величина ринкового випуску формується собівартістю об’єктів сільськогосподарського характеру та сумою прибутку (збитку) від їх реалізації, а неринкові обсяги господарювання визначаються за сумою поточних витрат.

Таблиця 1. Випуск об’єктів діяльності сільського і лісового господарства та мисливства*

(у фактичних цінах, млн. грн.)

Регіони (області)	Роки					Середньорічний темп приросту, %
	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	66430	66119	85668	94801	98410	10,3
у тому числі:						
АР Крим	2110	2162	2813	3361	3168	10,7
Вінницька	3831	3877	4828	5368	5856	11,2
Волинська	2169	2243	2486	2869	2940	7,9
Дніпропетровська	3797	3819	4719	5703	5779	11,1
Донецька	3753	3520	5192	5468	5066	7,8
Житомирська	2443	2568	3233	3486	3632	10,4
Закарпатська	1718	1778	1879	2071	2250	7,0
Запорізька	2453	2238	3380	3642	3763	11,3
Івано-Франківська	1919	1987	2129	2467	2542	7,3
Київська	4644	4479	5621	6213	6439	8,5
Кіровоградська	2368	2605	3403	3639	3807	12,6
Луганська	1762	1897	2586	3215	2992	14,2
Львівська	3341	3475	4116	4430	4655	8,6
Миколаївська	1816	1735	2779	2768	3111	14,4
Одеська	2754	2590	4183	4194	4629	13,9
Полтавська	3122	3049	4285	4813	5196	13,6
Рівненська	2126	2113	2670	2874	3097	9,9
Сумська	2463	2540	2693	2980	3123	6,1
Тернопільська	2126	1965	2308	2784	3086	9,8
Харківська	4262	4050	5130	5634	5366	5,9
Херсонська	1955	1744	2748	3161	3321	14,2
Хмельницька	2850	2686	3669	3522	3748	7,1
Черкаська	2717	2869	3755	4587	5028	16,6
Чернівецька	1360	1316	1589	1936	2015	10,3
Чернігівська	2566	2806	3462	3601	3780	10,2

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

Щодо динаміки випуску, за фактичними цінами (табл. 1), то він має стабільну тенденцію до збільшення. На протязі 2002-2006 років середньорічні темпи приросту випуску в сільському господарстві України становили 10,3 %. Більш істотним цей показник був в Черкаській області – 16,6 %, Миколаївській – 14,4 та Херсонській і Луганській по 14,2 %.

Воднораз в 11 регіонах темп приросту обсягів господарювання був менший ніж 10 %. Найгірша ситуація з приростом випуску склалася в Харківській області – 5,9 %, Сумській – 6,1 і Закарпатській – 7,0.

Якщо випуск об'єктів діяльності характеризує валовий позитивний грошовий

потік, то його ефективність визначається величиною доданої вартості яку він формує.

$$ВДВ = В - ПС$$

де ВДВ – валова додана вартість;

В – випуск;

ПС – проміжне споживання.

Проміжне споживання відображає вартість запасів, робіт і послуг, використаних у процесі виробництва для забезпечення випуску. На рівні підприємства проміжне споживання визначається матеріальними витратами.

Середньорічні темпи приросту ВДВ в сільському господарстві характеризуються позитивною динамікою (табл. 2).

Таблиця 2. Формування валової доданої вартості в сільському і лісовому господарстві та мисливстві*

(у фактичних цінах, млн. грн.)

Регіони (області)	Роки					Середньорічний темп приросту, %
	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	29418	29059	37258	40542	41006	8,7
у тому числі:						
АР Крим	893	950	1175	1371	1299	9,8
Вінницька	1728	1852	2257	2375	2527	10,0
Волинська	923	966	1043	1222	1182	6,4
Дніпропетровська	1722	1821	2190	2486	2525	10,1
Донецька	1635	1508	2236	2327	2018	5,4
Житомирська	983	1068	1325	1413	1414	9,5
Закарпатська	931	953	990	1088	1131	5,0
Запорізька	1117	928	1434	1507	1557	8,7
Івано-Франківська	980	992	1007	1173	1168	4,5
Київська	2022	2017	2392	2556	2534	5,8
Кіровоградська	1067	1209	1574	1608	1661	11,7
Луганська	789	825	1118	1365	1230	11,7
Львівська	1678	1758	2006	2175	2243	7,5
Миколаївська	841	769	1278	1193	1320	11,9
Одеська	1245	1053	1786	1685	1824	10,1
Полтавська	1250	1081	1567	1867	1967	12,0
Рівненська	909	883	1085	1263	1310	9,6
Сумська	965	1015	1143	1258	1285	7,4
Тернопільська	863	807	957	1158	1247	9,6
Харківська	1997	1746	2250	2299	2133	1,7
Херсонська	856	744	1178	1322	1397	13,1
Хмельницька	1219	1168	1580	1527	1534	5,9
Черкаська	1118	1148	1474	1874	2053	16,5
Чернівецька	600	581	734	894	916	11,2
Чернігівська	1083	1211	1471	1526	1516	8,8

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

В цілому сільське господарство України щорічно на протязі 2002-2006 років здійснювало приріст ВДВ на 8,7 %. Проте,

ефективний показник щодо одержаної ВДВ з випуску зростав значно нижчими темпами ніж валовий грошовий потік. Така тенденція

відмічається у всіх регіонах, крім Сумської і Чернівецької областей. Найбільше відхилення у швидкості розвитку сільського господарства між показниками випуску і ВДВ припадає на Харківську – 4,2 процентних пункти, (5,9-1,7), і Одеську – 3,8 (13,9-10,1) області, в яких відповідно, коефіцієнти випередження складають 3,47 (5,9:1,7) і 1,38 (13,9:10,1).

Подібний стан щодо оцінки розвитку сільського господарства за показниками випуску і ВДВ є наслідком того, що впродовж всіх років здійснюваних в Україні ринкових трансформацій основна увага органів законодавчої та виконавчої влади, управлінських структур була зосереджена на вирішенні питань реформування відносин власності, тобто володіння, а не ефективного використання потенціалу аграрного сектору економіки. Тому на сучасному етапі держава має терміново розробити і реалізувати на

практиці дійові та ефективні принципи і механізми державної підтримки сільського господарства з тим, щоб забезпечити цінову еластичність на його продукцію і матеріальні цінності на її створення. В протилежному випадку в державі може виникнути реальна загроза її продовольчій безпеці.

Відтак, питання стану відносної швидкості розвитку сільського господарства за коефіцієнтами випередження випуску над ВДВ як фундаментальної основи його стабільної й ефективної діяльності і забезпечення високого рівня продовольчої безпеки держави, набирають надзвичайної гостроти.

Актуальність цієї проблеми підтверджує і зменшення часток випуску і ВДВ сільського господарства в загальному підсумку національної економіки (табл. 3 і 4).

Таблиця 3. Частка випуску об'єктів діяльності сільського і лісового господарства та мисливства у економіці України*

(за фактичними цінами, % до підсумку)

Регіони (області)	Роки					Зменшення 2006 р. до 2002 р., пунктів питомої ваги
	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	13,2	10,9	10,6	9,5	8,3	4,9
АР Крим	16,4	13,9	13,6	12,7	9,9	6,5
Вінницька	31,5	28,0	27,8	25,0	23,0	8,5
Волинська	29,4	26,2	21,7	19,4	17,0	12,4
Дніпропетровська	7,3	6,3	6,0	5,6	4,8	2,5
Донецька	5,5	4,3	4,3	3,9	3,0	2,5
Житомирська	29,5	26,3	24,9	22,1	20,2	9,3
Закарпатська	26,0	20,7	16,9	15,2	13,5	12,5
Запорізька	9,2	7,0	7,4	6,7	5,9	3,3
Івано-Франківська	18,1	15,0	12,7	11,9	11,1	7,0
Київська	26,9	21,6	19,7	17,4	14,7	12,2
Кіровоградська	32,4	30,0	28,8	25,4	22,7	9,7
Луганська	6,5	6,0	6,1	6,0	5,0	1,5
Львівська	16,8	14,2	13,1	11,9	10,4	6,4
Миколаївська	15,8	13,2	15,1	12,9	12,0	3,8
Одеська	11,4	8,9	11,3	9,3	9,1	2,3
Полтавська	12,9	11,2	11,8	10,7	10,1	2,8
Рівненська	26,7	22,5	21,3	18,6	16,7	10,0
Сумська	22,3	20,6	18,3	16,6	15,2	7,1
Тернопільська	35,3	27,6	27,3	25,8	23,1	12,2
Харківська	14,9	11,8	11,1	10,0	7,9	7,0
Херсонська	24,4	18,9	23,0	22,7	21,7	2,7
Хмельницька	30,4	24,6	26,1	20,9	18,5	11,9
Черкаська	27,1	23,5	22,8	21,8	20,5	6,6
Чернівецька	31,0	25,2	24,8	23,5	20,4	10,6
Чернігівська	26,9	25,0	24,7	21,5	19,8	7,1

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

Проведений аналіз свідчить що питома вага випуску і ВДВ сільського господарства у 2006 році в порівнянні з 2002 роком в цілому по Україні зменшилась, відповідно, на 4,9 і 6,0 процентних пунктів в структурі.

Таблиця 4. Частка валової доданої вартості сільського і лісового господарства та мисливства у економіці України*

(за фактичними цінами, % до підсумку)

Регіони (області)	Роки					Зменшення 2006 р. до 2002 р., пунктів питомої ваги
	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	14,4	11,9	11,7	10,2	8,4	6,0
у тому числі:						
АР Крим	14,8	13,0	12,6	11,5	8,7	6,1
Вінницька	32,5	30,0	29,7	25,4	22,3	10,2
Волинська	29,7	27,5	22,4	20,4	17,0	12,7
Дніпропетровська	9,5	8,5	8,0	7,0	5,6	3,9
Донецька	6,5	5,0	5,4	4,6	3,2	3,3
Житомирська	27,7	25,4	23,8	20,8	17,7	10,0
Закарпатська	29,0	23,7	19,9	17,5	15,0	14,0
Запорізька	13,0	9,1	10,5	8,8	7,4	5,6
Івано-Франківська	21,7	17,9	14,9	13,7	11,7	10,0
Київська	29,4	24,8	22,2	19,1	15,1	14,3
Кіровоградська	31,4	30,1	29,8	25,3	22,0	9,4
Луганська	9,2	8,3	9,0	8,2	6,1	3,1
Львівська	19,6	16,7	15,6	14,0	11,6	8,0
Миколаївська	17,9	14,4	17,3	13,7	12,2	5,7
Одеська	11,5	8,2	11,1	8,8	7,9	3,6
Полтавська	16,0	12,2	13,5	12,4	10,6	5,4
Рівненська	26,2	21,8	20,6	19,1	16,3	9,9
Сумська	22,0	21,0	19,5	17,2	14,8	7,2
Тернопільська	32,8	26,0	25,9	24,4	21,0	11,8
Харківська	16,9	12,0	11,8	9,9	7,4	9,5
Херсонська	26,2	19,6	24,1	22,3	20,1	6,1
Хмельницька	30,9	24,9	26,5	21,1	17,6	13,3
Черкаська	29,0	25,2	24,2	23,3	20,9	8,1
Чернівецька	28,1	22,9	23,3	22,4	18,9	9,2
Чернігівська	28,2	26,4	25,7	22,0	18,7	9,5

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

На регіональному рівні показники проведеного аналізу (табл. 3 і 4) дозволяють сформулювати наступні висновки:

– всі регіони зменшують частки випуску і валової доданої вартості об'єктів діяльності сільського господарства в загальній величині цих показників національної економіки. Особливої гостроти набирає ця проблема, щодо випуску в Закарпатській області – зменшення за 2002-2006 роки становить 12,5 процентних пунктів структури і Волинській 12,4, відповідно, валової доданої вартості – Київській області – 14,3 і Закарпатській – 14,0;

– господарська діяльність в аграрному секторі лише 5 регіонів здійснюється в умовах що зменшення частки валової доданої вартості відбувається меншими темпами ніж

випуску. Наприклад, в Івано-Франківській області при зменшенні частки випуску на 7,0 процентних пунктів структури, валова додана вартість зменшилася на 10,0 пунктів, у Полтавській відповідно 2,8 і 5,4;

– у 2006 році велика кількість (14) регіонів мала більшу частку випуску сільського господарства в національній економіці у порівнянні з валовою доданою вартістю.

Показником ефекту (від лат. effectus, що означає дію, результат, наслідок чогось) економіки на регіональному рівні є створена валова додана вартість. Це інтегрований показник участі інституційних одиниць регіону у формуванні доходів працівників, соціального забезпечення населення, державного і місцевих бюджетів, їх

готовності до поповнення запасів активів та розширеної діяльності (приросту майнових ресурсів за рахунок власного капіталу).

В процесі зіставлення величини створеної доданої вартості, як показника ефекту з основним фактором який забезпечує її надходження, випуском, розраховують ефективність функціонування господарюючих систем. Ефективність може вимірюватися

прямою величиною, коли додана вартість в чисельнику і оберненою коли додана вартість у знаменнику.

Розрахунок ефективності формування валової доданої вартості за її співвідношенням до випуску наведений в табл. 5.

Таблиця 5. Формування валової доданої вартості з 1 грн. випуску в сільському і лісовому господарстві та мисливстві*

(коп.)

Регіони (області)	Роки					Зменшення 2006 р. до 2002 р.
	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	44,28	43,95	43,49	42,77	41,67	2,62
АР Крим	42,32	43,94	41,77	40,79	41,00	1,32
Вінницька	45,11	47,77	46,75	44,24	43,15	1,95
Волинська	42,55	43,07	41,95	42,59	40,20	2,35
Дніпропетровська	45,35	47,68	46,41	43,59	43,69	1,66
Донецька	43,57	42,84	43,07	42,56	39,83	3,73
Житомирська	40,24	41,59	40,98	40,53	38,93	1,31
Закарпатська	54,19	53,60	52,69	52,54	50,27	3,92
Запорізька	45,54	41,47	42,43	41,38	41,38	4,16
Івано-Франківська	51,07	49,92	47,30	47,55	45,95	5,12
Київська	43,54	45,03	42,55	41,14	39,35	4,19
Кіровоградська	45,06	46,41	46,25	44,19	43,63	1,43
Луганська	44,78	43,49	43,23	42,46	41,11	3,67
Львівська	50,22	50,59	48,74	49,10	48,18	2,04
Миколаївська	46,31	44,32	45,99	43,10	42,43	3,88
Одеська	45,21	40,66	42,70	40,18	39,40	5,80
Полтавська	40,04	35,45	36,57	38,79	37,86	2,18
Рівненська	42,76	41,79	40,64	43,95	42,30	0,46
Сумська	39,18	39,96	42,44	42,21	41,15	1,97
Тернопільська	40,59	41,07	41,46	41,59	40,41	0,18
Харківська	46,86	43,11	43,86	40,81	39,75	7,11
Херсонська	43,79	42,66	42,87	41,82	42,07	1,72
Хмельницька	42,77	43,48	43,06	43,36	40,93	1,84
Черкаська	41,15	40,01	39,25	40,85	40,83	0,32
Чернівецька	44,12	44,15	46,19	46,18	45,46	1,34
Чернігівська	42,21	43,16	42,49	42,38	40,11	2,10

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

Аналізуючи результати формування валової доданої вартості з 1 грн. випуску, слід сказати, що в 2002 році ефективність якості діяльності сільського господарства була вищою ніж у 2006 році. Загалом в Україні у 2006 році кожна гривня випуску формувала валової доданої вартості на 2,62 коп. менше ніж в 2002 році.

Найбільшою мірою за період 2002-2006 роки цей показник зменшився у Харківській області (7,11 коп.), Одеській (5,80) і Івано-

Франківській області (5,12). При цьому слід зазначити, що ефективність формування доданої вартості дещо зросла тільки в Сумській (+1,97 коп.) і Чернівецькій (+1,34 коп.) областях.

Вирішальну роль на зміну ефективності формування валової доданої вартості відіграють два фактори:

– інтенсивний – зміна величини валової доданої вартості регіону;

– екстенсивний – обсяг ресурсів використаний для створення валової доданої вартості.

Для розробки заходів щодо збільшення ефективності вивчають закономірності впливу окремих факторів, тобто залежність її величини від динаміки валової доданої вартості і випуску. Запорукою сталого регіонального розвитку є умова, що випуск (фактор) зростає повільніше ніж валова додана вартість (результат).

На зміну випуску, щодо його збільшення та зменшення, впливає кількісний і ціновий фактори, тобто випуск формується як сума добутоків кількості створених об'єктів

діяльності в сільському господарстві за їх асортиментом та цін.

Для виміру впливу на випуск окремих факторів можна застосувати індексну систему оцінки зміни обсягів діяльності і цін. Індеси обсягів і цін, маючи самостійне значення, водночас виконують аналітичну функцію – оцінюють вплив відповідного фактору на динаміку випуску. Ступінь впливу факторів на результат характеризує темпи їх приросту.

Результат вивчення ситуації щодо впливу факторів на випуск в регіональному розрізі подана в табл. 6.

Таблиця 6. Вплив факторів на зміну випуску і валової доданої вартості сільського і лісового господарства та мисливства у 2006 році в порівнянні з 2005 роком*

(коефіцієнти)

Регіони	Випуск			Валова додана вартість		
	фактори		всього	фактори		всього
	обсяг	ціна		обсяг	ціна	
Україна	1,025	1,013	1,038	1,020	0,992	1,011
у тому числі:						
АР Крим	1,028	0,917	0,943	1,031	0,919	0,947
Вінницька	1,057	1,032	1,091	1,039	1,024	1,064
Волинська	0,987	1,038	1,025	0,983	0,984	0,967
Дніпропетровська	1,050	0,965	1,013	1,040	0,977	1,016
Донецька	0,947	0,978	0,926	0,934	0,928	0,867
Житомирська	1,020	1,021	1,041	1,015	0,986	1,001
Закарпатська	0,995	1,092	1,086	0,997	1,043	1,040
Запорізька	1,057	0,978	1,033	1,054	0,980	1,033
Івано-Франківська	1,023	1,007	1,030	1,006	0,990	0,996
Київська	1,087	0,953	1,036	1,084	0,915	0,991
Кіровоградська	1,012	1,034	1,046	1,016	1,017	1,033
Луганська	0,948	0,982	0,931	0,959	0,940	0,901
Львівська	1,053	0,998	1,051	1,046	0,986	1,031
Миколаївська	1,095	1,026	1,124	1,089	1,016	1,106
Одеська	1,044	1,057	1,104	1,030	1,051	1,082
Полтавська	1,036	1,042	1,080	1,037	1,016	1,054
Рівненська	1,047	1,029	1,078	1,045	0,993	1,037
Сумська	0,972	1,078	1,048	0,977	1,046	1,021
Тернопільська	1,083	1,024	1,108	1,079	0,998	1,077
Харківська	0,910	1,047	0,952	0,906	1,024	0,928
Херсонська	1,058	0,993	1,051	1,051	1,005	1,057
Хмельницька	1,033	1,030	1,064	1,031	0,974	1,005
Черкаська	1,054	1,040	1,096	1,044	1,049	1,096
Чернівецька	1,010	1,031	1,041	1,008	1,016	1,025
Чернігівська	1,012	1,037	1,050	1,022	0,972	0,993

*Складено і розраховано автором за матеріалами статистичної звітності [1].

По Україні в цілому у 2006 році в порівнянні з 2005 р. випуск збільшився на 3,8 %, при зростанні обсягів діяльності на 2,5 % і цін 1,3 %.

У розрізі регіонів найбільший приріст випуску відбувся у Миколаївській області (12,4 %), або 9,5 % за рахунок обсягів і 2,6 %

цін, а зниження у Донецькій області (7,4 %), або 5,3 % за рахунок обсягів і 2,2 % цін. За рахунок зниження обсягів випуск зменшився в 6 областях, найбільше в Херсонській області (9,0 %). Зменшення цін вплинуло на спад випуску в 8 регіонах, найбільше в АР Крим 8,3 %.

Значно гірші тенденції мають місце у 2006 році в порівнянні з 2005 р. при формуванні валової доданої вартості. Ціновий диспаритет між аграрною сферою та іншими галузями національної економіки збільшував вартість проміжного споживання більш високими темпами ніж випуск. Причому це мало місце в 13 регіонах і в цілому по Україні.

Щодо формування валової доданої вартості, то найбільший вплив негативна цінова політика на ресурси для сільського господарства мала в Київській і Донецькій областях та АР Крим.

Загальне збільшення валової доданої вартості в сільському господарстві на 1,1 % відбулося за рахунок зростання обсягів господарювання – 2,0 %, при зменшенні на 0,8 % за рахунок збільшення цін на виробничі запаси.

Відносно факторів які впливають на зміну валової доданої вартості слід однозначно зазначити:

– формування ринку натуральних обсягів реалізації за найбільш ефективним асортиментом для інституційних одиниць (максимум ВДВ) і найменш витратним споживачам – це складний процес який передбачає узгодження інтересів усіх його суб'єктів, у першу чергу виробників, споживачів і держави. Проте конкретні об'єкти діяльності в сільському господарстві у більшості випадків лише частково задовольняють інтереси всіх згаданих суб'єктів, які активно взаємодіють на ринку.

Так, наприклад, у створенні окремих товарів зацікавлені виробники. Вони формують пропозицію. Споживачі формують попит. Але виробництво таких товарів, перебуває поза межами інтересів держави. Отже, вона може його припинити, якщо не буде враховано її інтересів.

У виробництві інших товарів не зацікавлені виробники і тому необхідно їх стимулювати. За інших обставин у виробництві товару можуть бути не зацікавлені споживачі. Тому, для формування ринку цих товарів необхідним є стимулювання споживачів, яке відбуватиметься за умови перевищення доходів інших суб'єктів ринку над їх витратами.

Товари, які відповідають інтересам лише одного суб'єкта ринку, є практично неприйнятними, оскільки вони зустрічають активну протидію інших, що вимагає від його додаткового впливу. Таким чином, для формування максимального випуску, необхідним є вибір товарів, які найбільшою мірою відповідають інтересам усіх суб'єктів, задіяних у формуванні ринку. “Держава повинна мати єдиний оптовий ринок сільськогосподарської продукції та продовольства” [2].

– цінова політика на об'єкти діяльності в сільському господарстві не дозволяє сформувати необхідний обсяг грошових потоків для забезпечення достатнього рівня доходів працівників та інвестиційно-інноваційного розвитку інституційних одиниць;

– вартість матеріальних ресурсів які забезпечують виробництво об'єктів діяльності формує витрати які залишають лише незначну частку випуску для формування валової доданої вартості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи все вищесказане, зазначимо, що застосування системного підходу до вивчення регіональних показників системи національних рахунків за видами економічної діяльності дозволяє зробити наступні висновки:

1. У сільському господарстві регіонів України при зростанні абсолютних обсягів випуску об'єктів діяльності зменшується сумарна ефективність використання ресурсів проміжного споживання, деінтенсифікується економічне зростання валової доданої вартості, що призводить зрештою до порушень нормальних умов функціонування економіки.

2. Незважаючи на зростання абсолютних величин випуску і валової доданої вартості сільського господарства, їх частки в національній економіці зменшуються, що свідчить про втрату ролі аграрного сектору в забезпеченні сталого розвитку регіонів.

3. Проміжне споживання в сільському господарстві за темпами випереджує зростання випуску, що зменшує показник його економічної ефективності за створеною валовою доданою вартістю.

4. На формування валової доданої вартості сільського господарства регіонів негативно впливає система ціноутворення на об'єкти діяльності галузі (низький рівень ринкових цін), висока ресурсомісткість аграрного виробництва (збільшення кількісних показників витрачання ресурсів на одиницю випуску) і високі ціни на матеріальні цінності для забезпечення технологічного процесу виробництва (зростання питомої ваги проміжного споживання у випуску).

Таким чином першочергового вирішення і подальших досліджень в сільському господарстві вимагають проблеми провадження інноваційних технологій, державна підтримка системи ціноутворення на об'єкти діяльності і регулювання та обмеження монополізму при формуванні цін на ресурси для аграрного сектору економіки. "Інакше кажучи, потрібні кардинальні зміни у функціонуванні системи державного регулювання виробничих та соціальних процесів на селі, які не можливі без чіткого бачення пріоритетів розвитку аграрної сфери" [2].

Список використаної літератури:

1. Валовий регіональний продукт за 2001-2006 роки. Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2008. – 115 с.

2. Без вихідних і відпусток працює українське село, але не багатіє. Науковці пропонують допомогу. – Урядовий кур'єр, №132 від 22 липня 2008 р.

3. Экономическая статистика: Учебник / Под. ред. Ю.Н. Иванова. – М.: ИНФРА, 1998. – 480 с.

4. Герасименко С.С., Головка В.А., Нікітіна І.М. Система національних рахунків К.: ІВЦ Держкомстату України, 2005. – 217 с.

5. Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Статистика національної економіки та світового господарства. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 502 с.

6. Статистика: Підручник / С.С. Герасименко, А.В. Головач, А.М. Єріна та ін.; За наук. ред. д-ра. екон. наук С.С. Герасименка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 467 с.

7. Моторин Р.М., Моторина Т.М. Система національних рахунків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.

8. Курс социально-экономической статистики. Учебник для вузов / Под ред. проф. М.Г. Назарова. – М.: Финстатинформ, ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 771 с.

9. Парфенцева Н.О. Міжнародні статистичні класифікації в Україні. Впровадження й виконання : Навч. посіб. – К.: Основи, 2000. – 352 с.

10. Цал-Цалко Ю.С. Система показників для оцінки ефективності формування випуску товарів і послуг. – Збірник наукових праць. Прикладна статистика проблеми теорії і практики. – К.: Держкомстат України, 2007. – С. 84-92.

МОРОЗ Юлія Юзефівна – кандидат економічних наук, доцент, Державний агроєкологічний університет, м. Житомир

Наукові інтереси:

- статистика;
- статистичний аналіз